

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Γλωσσική Κατάκτηση

Ενότητα 10: Γλώσσα και λοιπές νοητικές ικανότητες

Χριστίνα Μανουηλίδου, Επίκουρη Καθηγήτρια
Τμήμα Φιλολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σκοποί ενότητας

- Ανάπτυξη γλώσσας και ανάπτυξη άλλων νοητικών λειτουργιών
- Ειδική γλωσσική διαταραχή (ορισμός, περιγραφή, προσεγγίσεις)
- Σύνδρομο Williams

Είναι η ανάπτυξη γλώσσας ανεξάρτητη από την ανάπτυξη άλλων νοητικών λειτουργιών;

- **Ειδική Γλωσσική Διαταραχή (Specific Language Impairment – SLI)**
 - Διαταραχές στη γλώσσα αλλά όχι σε άλλες νοητικές λειτουργίες.
- **Σύνδρομο Williams**
 - Διαταραχές σε άλλες νοητικές λειτουργίες και όχι στη γλώσσα.

Στόχος 1

- **Γλώσσα και νοητικές λειτουργίες** (μνήμη, προσοχή, αντίληψη, επίλυση προβλημάτων) αντιπροσωπεύονται και ελέγχονται από **διαφορετικούς μηχανισμούς**
- **Αυτόνομη** ανάπτυξη γλώσσας – αυτονομία της γλωσσικής ικανότητας (modularity of language - υποσυστημικότητα)

Στόχος 2

- Κυρίως από **δεδομένα SLI**
- Εάν η γλωσσική ανάπτυξη δεν εξελίσσεται με κανονικούς ρυθμούς, ίσως υπάρχει **κάποιο πρόβλημα στο γενετικό εξοπλισμό** ο οποίος έχει προκαλέσει μη κανονική νευρολογική ανάπτυξη στα δίκτυα του εγκεφάλου που ελέγχουν τη γλώσσα

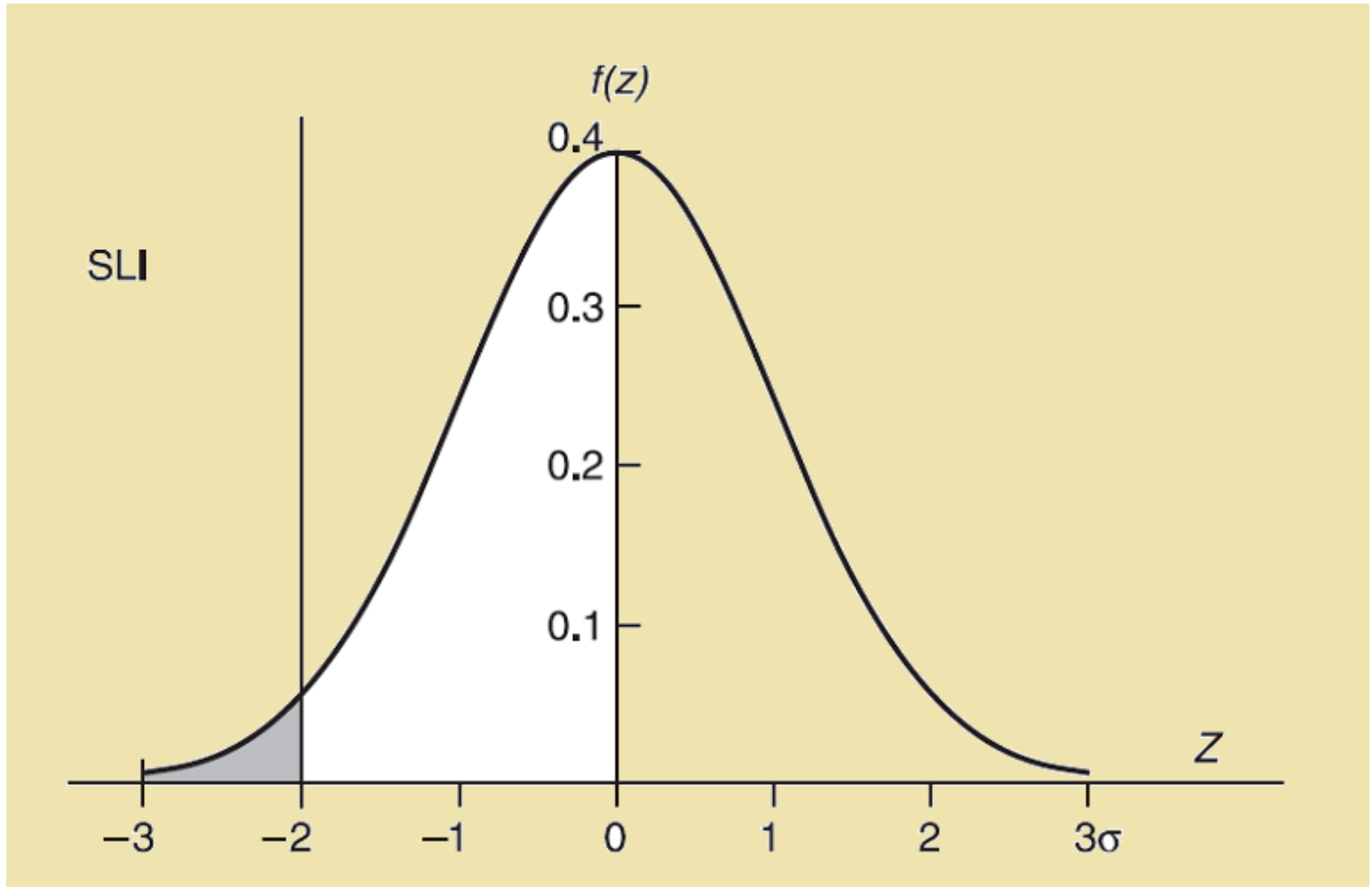
Γλωσσικές διαταραχές και Γλωσσολογική θεωρία

- Η μελέτη των γλωσσικών διαταραχών έχει μακρά ιστορία αλλά οι γλωσσολογικές προσεγγίσεις σε αυτά τα φαινόμενα είναι πρόσφατες
- Περισσότερες μελέτες για SLI και λιγότερες για το σύνδρομο Williams

Ειδική Γλωσσική Διαταραχή (1/2)

- Εμφανή προβλήματα με **γλωσσικά δεδομένα** και απουσία προβλημάτων σε άλλες νοητικές ικανότητες
- Πώς καταλαβαίνουμε ότι κάποιο παιδί έχει ΕΓΔ;
- Γλωσσικά τεστ κατά τα οποία τα παιδιά με ΕΓΔ αποδίδουν δύο σταθερές αποκλίσεις χαμηλότερα από τα παιδιά της ηλικίας τους, αλλά **δεν φέρουν διαταραχές στο αντιληπτικό σύστημα** (π.χ. πρόβλημα ακοής) ούτε νευρολογικές δυσλειτουργίες ούτε διανοητικές και κοινωνικο-συναισθηματικές διαταραχές

Ειδική Γλωσσική Διαταραχή (2/2)

Προβλήματα με διάγνωση

- Χαλαρά κριτήρια αποκλείουν παιδιά με νοητική στέρηση και με προβλήματα στο αντιληπτικό σύστημα
- Παιδιά με πολύ διαφορετικά προβλήματα μπορεί να θεωρηθούν ότι έχουν ΕΓΔ
- Υπάρχουν ομοιότητες αλλά και διαφορές μεταξύ των παιδιών που θεωρούνται ότι έχουν ΕΓΔ

Κοινά χαρακτηριστικά

- Η γλωσσική ανάπτυξη καθυστερεί
- Η γλωσσική ανάπτυξη εμφανίζει **μη προβλέψιμες δομές** και παραμένει κάτω από τις προσδοκίες για την ηλικία
- Τα παιδιά με ΕΓΔ μπορούν να εμφανίσουν προβλήματα με την **κλιτική μορφολογία**

Οι διαφορές αφορούν το εύρος της διαταραχής

- Η κλιτική μορφολογία **δεν επηρεάζεται στον ίδιο βαθμό.**
- Εκτός της κλιτικής μορφολογίας και **άλλοι τομείς** της γραμματικής γνώσης μπορεί να επηρεάζονται.
- Ευάλωτη η **κατάκτηση λεξιλογίου**, κυρίως ρημάτων
- **Ήπιες φωνολογικές διαταραχές** μπορεί να παρατηρηθούν.
- Οι διαταραχές μπορεί να είναι **είτε αντιληπτικές είτε στην παραγωγή.**
- Οι διαταραχές μπορεί να διαρκέσουν **μέχρι το δημοτικό σχολείο** έως και **μέχρι την ενηλικίωση.**

Πηγές ετερογένειας

- Η μέθοδος «διάγνωσης» διαφέρει
- Η ηλικία των παιδιών διαφέρει από μελέτη σε μελέτη
- ΕΓΔ: γενικός όρος για να καλύψει διάφορες γλωσσικές διαταραχές

Αιτιολογία ΕΓΔ: άγνωστη

- Πολλές μελέτες παρατηρούν ότι η ΕΓΔ εμφανίζεται σε μέλη της ίδιας οικογένειας.
- Γλωσσικές διαταραχές στην οικογένεια παιδιών με ΕΓΔ εμφανίζονται στο 22% των περιπτώσεων ενώ σε οικογένειες παιδιών χωρίς ΕΓΔ στο 17% των περιπτώσεων.
- **Γενετική βάση** (και όχι «περιβαλλοντική»), Εύρημα για συγκεκριμένο γονίδιο (οικογένεια ΚΕ). Χρωμόσωμα 7 του γονιδίου [FOXP2](#) διαφορετικό στα μέλη της οικογένειας με ΕΓΔ.
- Δίδυμα: μεγαλύτερες πιθανότητες σε μονοζυγωτικά παρά σε διζυγωτικά δίδυμα.

Προσεγγίσεις στην ΕΓΔ

- Η ΕΓΔ είναι διαταραχή του **ακουστικού συστήματος επεξεργασίας που επηρεάζει τα φωνολογικά μη διακριτά μορφήματα.**
- Η ΕΓΔ επηρεάζει τις **γραμματικές ικανότητες (modular account)**. Παιδιά με ΕΓΔ:
 - Δεν μπορούν να εκφράσουν το χρόνο
 - Δεν μπορούν να εκφράσουν τη συμφωνία
 - Δεν μπορούν να αναπαραστήσουν δομικές σχέσεις εξάρτησης
 - Δεν έχουν τα κλιτικά μορφήματα που δηλώνουν [+/- παρελθόν] και [+/-πληθυντικός]

Υποσυστημικές (modular) Προσεγγίσεις

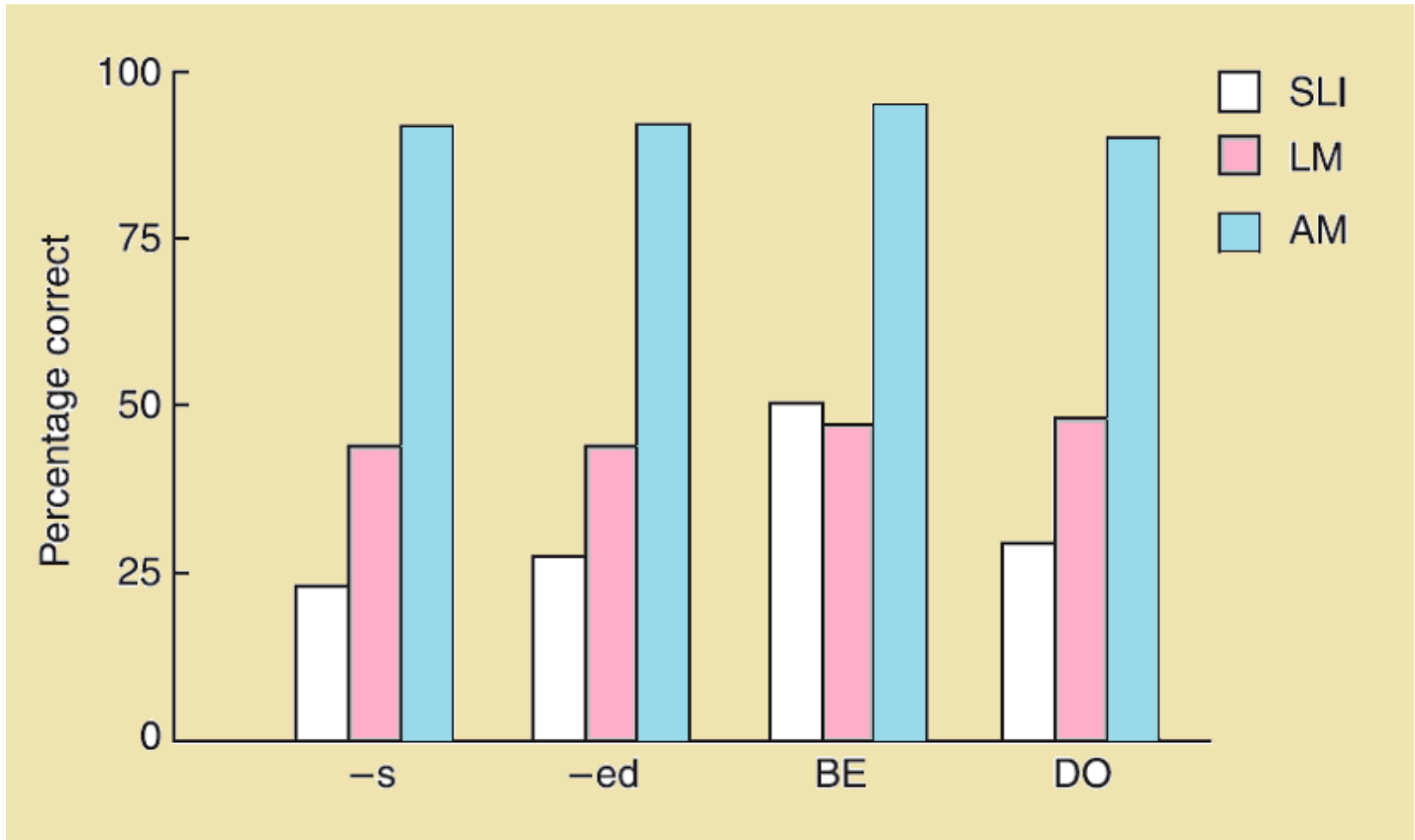
- ΕΓΔ ως παρατεταμένη περίοδος χρήσης **απαρεμφάτων** (Rice & Wexler, 1996).
- Προαιρετική παράλειψη κλιτικής μορφολογίας.
Dormir petit bébé (Daniel, 1;11)
Papa have it (Eve, 1;6)
Cromer wear glasses (Eve, 2;0)

Κανονική ανάπτυξη: τα παιδιά σταματούν να παράγουν προαιρετικά απαρέμφατα στην ηλικία των 3 ετών. ΕΓΔ: μέχρι την ηλικία των **5 ετών**.

Αν η ΕΓΔ ήταν μόνο περίοδος χρήσης απαρεμφάτων τότε...

- Μόνο τα μορφήματα χρόνου θα παραλείπονταν προαιρετικά
- Άλλα κλιτικά μορφήματα (π.χ. Πληθυντικός) και προθέσεις θα εμφανίζονταν κανονικά
- Όταν τα παιδιά επιλέγουν το μόρφημα του χρόνου τότε σέβονται όλα τα μορφοσυντακτικά χαρακτηριστικά του

37 αγγλόφωνα παιδιά , ηλικίας 4,4 - 5,8 (Rice & Wexler, 1996)

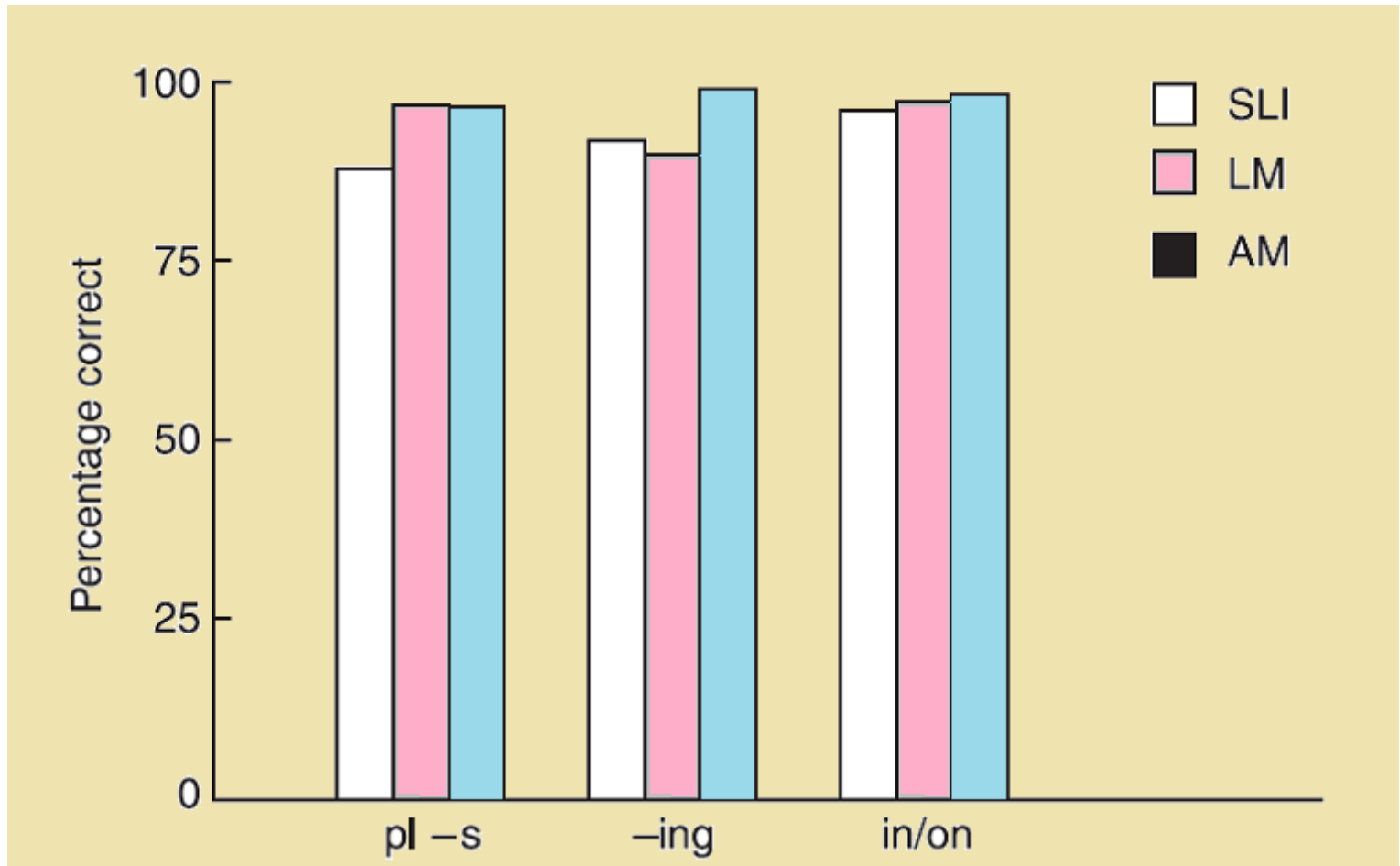
Παράλειψη μορφημάτων χρόνου και βοηθητικών ρημάτων

- *I good child*
- *He speak*
- *He not come* (Rice & Wexler, 1996)

- *I am a good child*
- *He speaks*
- *He does not come*

- Όταν τα χρησιμοποιούν, τα χρησιμοποιούν σωστά.

37 αγγλόφωνα παιδιά , ηλικίας 4,4 - 5,8 (Rice & Wexler, 1996)

Η ΕΓΔ ως διαταραχή στην έκφραση συμφωνίας

- Clahsen και συνεργάτες
- Άθικτη γραμματική, μόνο πρόβλημα η συμφωνία μεταξύ ρήματος και υποκειμένου

Προβλέψεις:

- 1) Τα παιδιά με ΕΓΔ έχουν πρόβλημα με κλιτικά μορφήματα συμφωνίας
- 2) Τα παιδιά με ΕΓΔ δεν έχουν πρόβλημα με άλλα κλιτικά μορφήματα.

Προβλήματα με Συμφωνία στα Ελληνικά

- Tsimpli & Stavrakaki (1999)
- Παιδί ηλικίας 5;5 χρησιμοποίησε σωστά τα μορφήματα συμφωνίας μόνο σε ποσοστό 33%
- Περισσότερα λάθη κυρίως στο **2^ο ενικό και 2^ο πληθυντικό**. Σε αυτούς τους τύπους είχαμε λάθη 78% και 97% των περιπτώσεων
- Τα υπόλοιπα μορφήματα συμφωνίας ήταν σωστά στο 90% των περιπτώσεων

Tsimpli & Stavrakaki (1999) (1/2)

- *Δει μαμά σου* (θα δεις τη μαμά σου)
- *Α πάει φίλη τη;* (θα πας στη φίλη σου;)
- *Κότσουνε μαλλιά* (Κόβετε τα μαλλιά σας)
- *Τα τώννει* (τα τρώνε)
- *Βάζει φάκελο* (το βάζεις στο φάκελο)

Tsimpli & Stavrakaki (1999) (2/2)

Table 4

Correct and incorrect use (omission) of the 1st 2nd and 3rd person of object clitics in their respective obligatory contexts

	1st person	2nd person	3rd person
Correct (%)	26 (81.25%)	6 (50%)	3 (3.49%)
Omission (%)	6 (18.75%)	6 (50%)	83 (96.51%)
Total	32	12	86

Table 5

Accusative clitics in non-formulaic utterances: Number of correct uses of 1st, 2nd and 3rd person object clitics in non-formulaic utterances

	1st person	2nd person	3rd person
Correct (%)	6/12 (50%)	3/9 (33.33%)	3/86 (3.49%)

ΕΓΔ ως διαταραχή στην αναπαράσταση δομικών σχέσεων εξάρτησης

- Van der Lely και συνεργάτες
- Προσέγγιση με βάση την **κατανόηση γλώσσας** και όχι της παραγωγής.
- Διαταραχή στις **δομικές σχέσεις εξάρτησης**
 - Συμφωνία Υποκειμένου – Ρήματος
 - Αναφορική δέσμευση (αυτοπαθείς αντωνυμίες)

Αναφορική Δέσμευση

- Οι αυτοπαθείς αντωνυμίες πρέπει να είναι δεσμευμένες μέσα στον τοπικό τους τομέα (Αρχή A)
- Οι προσωπικές αντωνυμίες πρέπει να είναι ελεύθερες μέσα στον ίδιο τομέα (Αρχή B)
- *Johni washed himselfi*
- **Johni washed himi*

Παιδιά με ΕΓΔ

- Περιορισμένη ικανότητα στην εφαρμογή των Αρχών Α και Β της Θεωρίας της αναφορικής δέσμευσης.
- Απόδοση αυτής της δυσκολίας στην επεξεργασία του τοπικού «τομέα» και στην εύρεση του κατάλληλου σημείου αναφοράς μιας (αυτοπαθούς) αντωνυμίας

- Παιδιά ηλικίας 9;3 – 12;10

Αντωνυμική αναφορά με αυτοπαθείς αντωνυμίες
(de Lely & Stollwerck, 1997)

Mowgli is tickling himself	Συμφωνία	Ο Μόγλι γαργαλάει τον εαυτό του	Σωστή (ΝΑΙ)
	Μη Συμφωνία	Ο Μόγλι γαργαλάει τον Μπαλού	Σωστή (ΟΧΙ)
Baloo Bear says Mowgli is tickling himself	Συμφωνία	Ο Μόγλι γαργαλάει τον εαυτό του	Σωστή (ΝΑΙ)
	Μη Συμφωνία	Ο Μόγλι γαργαλάει τον Μπαλού	Σωστή (ΟΧΙ)
	Μη Συμφωνία	Ο Μπαλού γαργαλάει τον εαυτό του	Στην τύχη (παραβίαση Αρχής Α)

Εξήγηση

- Παιδιά με ΕΓΔ δεν μπορούν να επεξεργαστούν τον τομέα δέσμευσης και απαντούν βασιζόμενα όχι στη γνώση αυτής της δέσμευσης αλλά στη γνώση των **λεξικών ιδιοτήτων** των αυτοπαθών αντωνυμιών
- *-self: κάτι που γίνεται στον εαυτό*
- *Μετά βλέπουν το γένος...him*

Αντωνυμική αναφορά με μη αυτοπαθείς αντωνυμίες (1/2)

(de Lely & Stollwerck, 1997)

Mowgli is tickling him	Συμφωνία	Ο Μόγλι γαργαλάει τον Μπαλού	Σωστή (NAI)
	Μη Συμφωνία	Ο Μόγλι γαργαλάει τον εαυτό του	Στην τύχη (παραβίαση αρχής B)

Αντωνυμική αναφορά με μη αυτοπαθείς αντωνυμίες (2/2)

(de Lely & Stollwerck, 1997)

Baloo Bear says Mowgli is tickling him.	Συμφωνία	Ο Μόγλι γαργαλάει τον Μπαλού	Σωστή (NAI)
	Μη Συμφωνία	Ο Μόγλι γαργαλάει τον εαυτό του	Στην τύχη (παραβίαση Αρχής B)

ΕΓΔ: διαταραχή του συστήματος επεξεργασίας

- Παιδιά με ΕΓΔ έχουν πρόβλημα με **συγκεκριμένα κλιτικά μορφήματα** τα οποία ίσως έχουν κάποιες ιδιότητες που τα καθιστούν δύσκολα ως προς την παραγωγή και κατανόηση
- **Υπόθεση Επιφάνειας (Surface Hypothesis)**
- Leonard et al., 1992

Λειτουργικά Μορφήματα

- **Ακουστικές ιδιότητες** που τα καθιστούν **φωνολογικά μη διακριτά**
- Τα παιδιά με ΕΓΔ έχουν **δυσκολία στην επεξεργασία μορφημάτων που έχουν μικρή διάρκεια** σε σχέση με τα γειτονικά τους μορφήματα
- Πρόβλημα με μορφήματα:
 - Έλλειψη τόνου
 - Μη συλλαβικά (-s)
 - Υπόκεινται σε απαλοιφή κατά την παραγωγή

Γιατί η μικρή διάρκεια είναι προβληματική;

- Leonard (1998): η διάρκεια αυτή καθαυτή δεν είναι προβληματική, αλλά το γεγονός ότι η **αντίληψη μη διακριτών φωνημάτων εξαντλεί το σύστημα επεξεργασίας αυτών των παιδιών**
- Συνεπώς, τα παιδιά **δεν μπορούν να αναγνωρίσουν τη γραμματική λειτουργία** αυτών των μορφημάτων και να τα τοποθετήσουν στο μορφολογικό παράδειγμα
- Άρα τα παιδιά με ΕΓΔ **δυσκολεύονται με τα κλιτικά μορφήματα γιατί δεν μπορούν να επεξεργαστούν τη λειτουργία της κλίσης**

Αποδεικτικά στοιχεία

- Leonard et al. (1987)
- Τεστ σε αγγλικά, ιταλικά και εβραϊκά
- **Παιδιά με Αγγλικά:** παράλειψη άρθρων, κλιτικών μορφημάτων, βοηθητικών κ.λπ.
- **Παιδιά με Ιταλικά, Εβραϊκά:** καμία παράλειψη
- Άρα, η **διακριτότητα** κάνει τη διαφορά

Σύνδρομο Williams

- Σε αντίθεση με την ΕΓΔ το ΣW έχει **συγκεκριμένη αιτιολογία**. Αποτελεί μια σπάνια δυσλειτουργία του **μεταβολικού συστήματος** η οποία ευθύνεται μεταξύ άλλων για τη νοητική καθυστέρηση
- Δυσκολίες με **ασχολίες της καθημερινής ζωής** όπως να δέσουνε τα κορδόνια τους
- Δυσκολίες με γνωστικές διαδικασίες όπως **τοποθέτηση αντικειμένων στο χώρο, κατάταξη πραγμάτων από το μικρότερο στο μεγαλύτερο, αναγνώριση ιδιοτήτων αντικειμένων** (υγρό, στερεό κ.λπ.)
- Προβλήματα με **ζωγραφική**

Γλώσσα

- Καθυστέρηση στην ανάπτυξη αλλά σχεδόν άθικτη
- Καλύτερη γλωσσική επίδοση σε σχέση με άλλους πληθυσμούς με νοητική καθυστέρηση
- Οι γλωσσικές επιδόσεις υπερέχουν κατά πολύ από τις επιδόσεις σε άλλες γνωσιακές δοκιμασίες

Προσεγγίσεις

- Κάποιοι θεωρούν ότι η **γλώσσα** των παιδιών με ΣΩ είναι και αυτή **επηρεασμένη** από το γενικότερο νοητικό τους πρόβλημα
- Κάποιοι άλλοι θεωρούν ότι το ΣΩ αποτελεί το τέλειο παράδειγμα για τη **διαφοροποίηση και υποσυστηματικότητα της γλώσσας**

Κατάκτηση Λεξιλογίου στο ΣΩ

- Ασυνήθιστα **πλούσιο** για παιδιά με νοητική στέρηση
- Πολύ **καλή κατονομασία** εικόνας
- Καμία δυσκολία στη χρήση λέξεων **χαμηλής συχνότητας**.
- Σωστή χρήση **σπάνιων λέξεων**
- **Αλλά:** περίεργη επεξήγηση λέξεων π.χ. Μη χρήση του κυριότερου χαρακτηριστικού για την περιγραφή μιας λέξης

Bellugi et al., 1993

- *Sad* is when someone dies; someone is hurt, like when you cry
- *Sad* is when you lost somebody that you love and care about. It means something happens to you like your grandmother dies

Κλιτική Μορφολογία

- **Σωστή χρήση** κλιτικών μορφημάτων σε αντίθεση με παιδιά με ΕΓΔ (Rice, 1999)

	SLI	LM	AM	WS
MME	3.58	3.57	4.53	3.35
Τεστ νοημοσύνης	96	109	106	60
Ηλικία (μήνες)	58	36	60	91
-s	35%	61%	88%	83%
-ed	22%	48%	92%	85%
BE	47%	70%	96%	91%

- Τα παιδιά με ΣW γνωρίζουν, σε αντίθεση με τα παιδιά με ΕΓΔ **ότι η χρήση κλιτικών μορφημάτων που δηλώνουν χρόνο είναι υποχρεωτική.**
- **Αλλά:** πρόβλημα στη χρήση ανώμαλων ρημάτων, τάση για υπεργενίκευση του κανόνα (διαφορά με ΕΓΔ).

Συντακτικές Δομές

- **Καλή κατανόηση και παραγωγή** περίπλοκων συντακτικών δομών, παθητική φωνή, υποθετικοί λόγοι, αναφορικές προτάσεις κ.λπ.
- Κανένα πρόβλημα με **αναφορική δέσμευση**

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Χριστίνα
Μανουηλίδου.«Γλωσσική κατάκτηση. Γλώσσα και λοιπές
νοητικές ικανότητες». Έκδοση: 1.0. Πάτρα,
2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<https://eclass.upatras.gr/courses/LIT1856/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να ησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:
Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

Διαφάνεια 15 έως 19: Rice, M. L., & Wexler, K. (1996). Toward tense as a clinical marker of specific language impairment in English-speaking children. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 39(6), 1239-1257.

Διαφάνεια 21 έως 23 : Tsimpli, I. M., & Stavrakaki, S. (1999). The effects of a morphosyntactic deficit in the determiner system: The case of a Greek SLI child. *Lingua*, 108(1), 31-85.

Διαφάνεια 24: Van der Lely, H. K. (1997). Language and cognitive development in a grammatical SLI boy: Modularity and innateness. *Journal of Neurolinguistics*, 10(2), 75-107.

Διαφάνεια 27 έως 30: Van der Lely, H. K., & Stollwerck, L. (1997). Binding theory and grammatical specific language impairment in children. *Cognition*, 62(3), 245-290.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:
Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

Διαφάνεια 31: Leonard, L. B., Caselli, M. C., Bortolini, U., McGregor, K. K., & Sabbadini, L. (1992). Morphological deficits in children with specific language impairment: The status of features in the underlying grammar. *Language Acquisition*, 2(2), 151-179.

Διαφάνεια 33: Leonard, L. (1998). Children with specific language impairment.

Διαφάνεια 34: Leonard, L. B., Sabbadini, L., Leonard, J. S., & Volterra, V. (1987). Specific language impairment in children: A cross-linguistic study. *Brain and Language*, 32(2), 233-252.

Διαφάνεια 41: Rice, M. L. (1999). Specific grammatical limitations in children with Specific Language Impairment. *Neurodevelopmental disorders*, 331-359.